כשם שפרצופיהם שונים כך דעותיהם שונות

בסודשיח



בס"ד ■ יום רביעי ■ פרשת שמות ■ ט"ו טבת ה'תשע"א ■ 22.12.2010 ■ גליון מס' 101

תפוצה לכל קהילות ישראל

"שידוכי בריאות"

כאשר נשיא עמותת "עזר מציון" הענק שבענקים במעשי-חסד, הרב חנניה צ'ולק שליט"א, פתח מחלקה חדשה ל"שידוכי בריאות", הוא פנה בסדרת שאלות הלכתיות אל אחד מחשובי הפוסקים בתקופתנו, הרה"ג יצחק זילברשטיין שליט"א, והוא כדרכו לא התחמק משום שאלה. להלן השאלות והתשובות. הללו הוצגו בפני חברי אגודת אנשי מדע שומרי תורה בישראל "חוג הרופאים" במהלך שיעור תורה לרופאים באדר תש"ע.

שאלה: עד כמה מותר לנו לייפות את התמונה של המדובר הפגוע ולא להיכשל בהטעיה?

תשובה: אם אין בזה הסתר מום ממש, מותר לייפות את התמונה, וכמבואר בהגהות יעב"ץ על מסכת כבא מציעא דף ס' ע"א. כמו כן, צריך לשקול אם ההצעה הוגנת. וכמו שנאמר בתורה (בפרשת יבום, דברים כ"ה, ח') וקראו לו זקני עירו ודברו אליו. ומסבירה הגמרא (מסכת יבמות ק"א ע"ב) "ודברו אליו" מלמד שמשיאין לו עצה ההוגנת לו. שאם היה הוא ילד והיא זקינה, הוא זקן והיא ילדה, אומרים לו: מה לך אצל ילדה? מה לך אצל זקנה? כלך אצל שכמותך, ואל תכנים קטטה לתוך ביתך יעו"ש. הרי לנו קנה מידה להנהגה נכונה, שראוי לאדם להימנע משידוך שיביא לקטטה, וטוב לו שיישא שכמותו.

שאלה: האם יש הבדל בין בחור שאסור לו לישא אשה עד שיראנה ועל כן יש עניין לדייק, מה שאין כן לגבי הבחורה שלא נאמרה הלכה זו, בגלל ש"טב למיתב טן דו..." ייתכן שבגלל סברה זו אולי צריך פחות לדייק?

תשובה: אף על פי שנאמר בגמרא שאשה מתרצה במום, "כי טב למיתב טן דו", בכל זאת לא נאמר שיש להשיא לה עצה שאינה הוגנת בגלל ש"טב למיתב טן דו". ולכן, נראה שיש לייעץ לה עצה הוגנת שטובה לה.

שאלה: האם צריך לתת מידע כשאנו לא נשאלים. לדוגמא: מושתל כליה שהציעו אותו לבחורה עם בעיה... והם שואלים אם כרגע הוא בסדר לפי המסמכים המצורפים. האם אנו צריכים ליידע את צד הבחורה שהשתלת כליה מחזיקה מעמד בממוצע 12 שנים - כשלא נשאלנו על זה. השאלה היא, האם זה בגדר "לא תעמוד על דם רעך"?

תשובה: ההיגיון אומר שיש לשקול האם כדאי לבחורה הזו להינשא למושתל הכליה, שהרי מן הסתם גם לה יש בעיה אחרת, שאם לא כן, לא הייתה באה להתייעץ במחלקה ל"שידוכי בריאות", ולכן, אם אנחנו סבורים שעצה טובה לה להינשא לזה, כגון שהיא בחורה מבוגרת עם בעיות, ואם תינשא לבחור זה היא תזכה לזרע של קיימא, והצעות אחרות קשה לה למצוא באופן שכזה - יש לשתוק ולא לעורר בפניה את החסרונות הנ"ל.

שאלה: נשאלנו על חולי סכרת, האם קיימת בעיית פוריות או תורשתיות ולא שאל השואל כלל על סיכונים שיש לחולי סכרת, כגון כליות, קטיעות רגליים, עיוורון וכו' ר"ל, האם אנו צריכים לספק מידע זה כשלא נשאלנו?

תשובה: התשובה זהה לתשובה לגבי מושתל כליה.

שאלה: האם מותר להציע שידוכים שאנו יודעים שהפתרון זו הפרייה חוץ גופית עם בדיקות גנטיות לעוברים, שללא הבדיקות קיים סיכון גדול שהילדים יהיו חולים במחלות קשות. או בחור שצריך תרומת זרע או שהאישה צריכה תרומת ביציות האם אנו צריכים לסייע כשאומרים לנו שרב התיר להם?

תשובה: נראה שמותר להציע, אם עצם הנישואים טובים עבורם. שכן, "כי לא טוב היות האדם לבדו", ובני הזוג בעצמם יבחרו את דרכם ואת מי לשאול. ■

עוד בעיתון

ניתן לעבור לכתבה הרצויה ע"י לחיצה על שמה.

וראך ושמח בלבו
כשהחליטו חכמים להדיח את רבן גמליאל מנשיאותו, חיפשו לו ממלא מקום, לבסוף נבחר רבי אליעזר בן עזריה להיות הנשיא החדש...
המשך בעמ' 2

חוק וסדר
חלוץ הדמגוגיה
הנה, מפקד מבצע הגירוש מגוש קטיף, מר דן חלוץ, שעד היום רבים מהמגורשים לא באו על פתרונם, אותו אתאיסט...
המשך בעמ' 6

שו"ת קיץ
שאלה: אור הנרות בטל לעומת נורות החשמל וממילא כבר מזמן אין בעיה של שלום בית?...
המשך בעמ' 4

סיפור לשבת
כך "מטפלים" במחללי שבת
בדרכים רבות ושונות החדיר בנו אבינו (החסיד רבי משה מעד) זצ"ל את מידת אהבת ישראל. "חפצים אתם לדעת כיצד משפיעים על יהודי לחזור בתשובה?"...
המשך בעמ' 2

שביבים
■ הריי"ץ ממליץ על החזון איש
■ כבר היה לעולמים
■ האדמו"ר מקלויזנבורג זצוק"ל על היהודים המשמיצים את ישראל
■ הראי"ה קוק כפסיכולוג
המשך בעמ' 5

וראך ושמח בלבו

/ הרב יעקב הלוי פילבר

כשהחליטו חכמים להדיח את רבן גמליאל מנשיאותו, חיפשו לו ממלא מקום, לבסוף נבחר רבי אליעזר בן עזריה להיות הנשיא החדש. רבי אליעזר היה הצעיר שבחכמי ישראל, מלאו לו אז רק שמונה עשרה שנים, לכאורה היה צריך רבן גמליאל להיפגע בכפלים, האחד על עצם ההדחה והשניה שאת תפקידו ממלא אדם צעיר ביותר, ומכל אחת מהסיבות הללו היה צפוי שרבן גמליאל לפחות ינתק את יחסיו עם החכמים ולא ישתף פעולה עם הנשיאות החדשה. אך בפועל לא כך נהג רבן גמליאל, לא זו בלבד שלא פעל נגד הנשיא החדש, אלא ההיפך הוא הנכון, הוא משתף פעולה עם המצב החדש וכבר בהתכנסות הראשונה של החכמים עם הנשיא החדש מוצאים אנו בתוכם גם את רבן גמליאל, כמו שמסופר בגמרא (ברכות כח א): "ואף רבן גמליאל לא מנע עצמו מבית המדרש אפילו שעה אחת". ולא רק שהוא נוכח באותו המעמד, אלא היה שותף פעיל במשא ומתן של ההלכה שהתנהל שם, והתנהג שם כאילו לא אירע דבר. תופעה מופלאה כזו של השלמה פוגשים אנו גם אצל משה ואהרן, כמו שמובא במדרש (תנחומא, שמות כד): "בשעה שאמר לו הקב"ה למשה 'ועתה לכה ואשלחך אל פרעה' אמר לו משה: 'שלח נא ביד תשלח', את סבור שמא עיכב משה שלא לילך, לא עשה אלא כמכבד לאהרן. אמר משה: עד שלא עמדתי היה אהרן מתנבא להם (במצרים) שמונים שנה, ומנין שאהרן היה מתנבא להם? שנאמר (שמ"א ב): 'ויבא איש אלקים אל עלי, ויאמר אליו כה אמר ה' הנגלה נגלתי אל בית אביך בהיותם במצרים לבית פרעה ובחור אותו מכל שבטי ישראל לי לכהן', אמר לו: כל השנים הללו היה אהרן מתנבא להם, ועכשיו אני בא להם בתחום אחי שיהא מיצר, לכך לא היה רוצה לילך". על ההתלבטות הזו משיב לו הקב"ה: "אהרן אחיך אינו מיצר בדבר הזה אלא ישמח, תדע לך שהוא יוצא לקראתך, שנאמר: 'הנה הוא יוצא לקראתך וראך ושמח בלבו', לא בפיו בלבד אלא בלבו, לבו יותר מפיו, וראך ושמח בלבו". והדברים הללו שכנעו את משה לקבל את התפקיד "כיון שאמר לו כך קיבל עליו לילך - מיד נגלה הקב"ה על אהרן, אמר לו צא לקראת משה אחיך, כדי שידע שאתה שמח בדבר".

לא רק את גדלותו של אהרן אנו רואים כאן, אלא גם את גדלותו של משה, בהעדיפו את ההתחשבות בזולת על הגדולה המזדמנת לידו. ועם זאת גדלותו של אהרן היתה גדולה משל משה, מפני שאהרן מוכן לוותר בהסכמה וברצון על התפקיד שכבר נמצא בידו, ולאחר שהוא מילא אותו בתנאים הקשים ביותר, כאשר אחרים זולתו לא התנדבו לעמוד בראש בשעותיה הקשות של האומה, באותן השנים הקשות עסק אהרן בעידוד העם כמו שמובא במדרש (שמו"ר ג טז): "אמר משה (לקב"ה) עד שלא עמדתי היה אהרן אחי מתנבא להם שמונים שנה שעתיד הקב"ה לגאול אותם", ולמרות כל זאת אהרן מקבל את החילופין בשמחה, ולא בשמחה מן השפה ולחוץ, אלא "וראך ושמח בלבו". עם כל הדמיון יש הבדל בין המקרה של משה ואהרן למקרה של רבן גמליאל, שלא כמו אצל משה ואהרן שקבלו את השינוי בהסכמה ורצון של אהרן, הרי רבן גמליאל הודח מתפקידו שלא לרצונו, ואעפ"כ אין הוא מתמרמר אלא מקבל עליו את הדין ומשתף פעולה ברצון עם ההנהגה החדשה שהחליפה אותו.

לעומת מנהיגות המופת של הנזכרים לעיל, פוגשים אנו לצערנו דוגמאות של מנהיגות אחרת, מנהיגות אגואיסטית הדואגת לעצמה, ועל כיוצא בה אמרו במסכת בבא קמא (נב א): "כד רגיז רעיא על ענא עביד לנגדא סמותא" (שפירושו: כשהרועה כועס על העדר מנקר את עיניה של העז המובילה והיא נכשלת ונופלת בבורות והעדר אחריה) ופרש"י: "כשהמקום נפרע משונאי ישראל (לשון סגי נהור) ממנה להן פרנסים שאינן מהוגנין". מהו המשותף בין העז העיוורת למנהיג הכושל והמכשיל? העיוור הוא מי שאינו רואה אלא רק את עצמו ואין הוא רואה את זולתו, וכזה הוא המנהיג שהמוטיבציה הראשית שלו היא פולחן האישיות שלו, ובלי בושה הוא מכריז: "רק אני יכול!", אצל מנהיג כזה השיקול המרכזי בכל מהלכיו יהיה התועלת והבטחת הישרדותו האישית. טיפוסים כאלו היו לנו גם במדבר כמו נדב ואביהו, שאמרו על משה ואהרן: "אימתי ימותו שני זקנים הללו ואני ואתה ננהיג את הדור" (סנהדרין נב א), או דתן ואבירם וקרח "שעינו הטעתו", שבשביל הקידום האישי שלהם מוכנים היו לקרוע את מחנה ישראל. רק מנהיגות שרואה את טובת הכלל מעל לטובתה האישית, היא המסוגלת גם לקבל בנפש חפצה חילופי שלטון, ובכל מצב לתרום את תרומתה לתועלת האומה וטובתה.

סיפור לשבת

כך "מטפלים" במחללי שבת

{מתוך לקט סיפורים על כ"ק האדמו"ר מהוסיאטין, רבי ישראל פרידמן זצוק"ל, שהיה מהאדמו"רים הפלאיים. / שאול שיף. ללא עריכה.}

בדרכים רבות ושונות החדיר בנו אבינו (החסיד רבי משה מעד) זצ"ל את מידת אהבת ישראל. "חפצים אתם לדעת כיצד משפיעים על יהודי לחזור בתשובה?" - הוא אמר, "הנה לפניכם המעשה הבא":

בתל אביב "העיר העברית הראשונה..." פשתה עד למאוד החילוניות רח"ל בראש חוצות, ואעפ"כ צדיקים יסודי עולם קבעו את משכנם

המשך בעמוד הבא...

דווקא שם, וטעמם ונימוקם עמם.

באחת השבתות יצא רבינו הקדוש מהוסיאטין זי"ע מבית המדרש (רחוב ביאליק) בלווית מספר מקורבים, לפתע נוכחו לדעת כי בפתח חנותו עומד יהודי, וסיגריה בוערת נתונה בפיו ל"ע, עומד האיש שליו ורגוע ומעשן בהנאה מן הסיגר, צלילי נועם שבת קודש לא הגיעו לאזניו שנאטמו מלשמוע.

הרבי הקדוש התקרב אל החנות ובירך את היהודי בחום: "גוט שאבעס" הוא אמר והמשיך בדרכו. לאחר שבוע, צעדו שוב הצדיק ומלוויו באותו מסלול, ובהגיעם לפתח אותה חנות, פגשוהו שנית ב"בעל הבית", חנותו פתוחה ורוחשת פעילות.

אולם הסיגריה נעדרה עתה מן הנוף, "שבת שלום ומבורך" - אמר הרבי בחמימות, והיהודי סינן מבין שיניו "שבת שלום".

בשבת השלישית נכנס לבית המדרש של הרבי מהוסיאטין אותו יהודי והצטרף לתפילת הציבור. לאחר התפילה נגשו אליו מלוויו של הרבי שהכירוהו משתי הפגישות הקודמות, ולחצו את ידו.

בדמעות בעיניו סיפר היהודי את סיפורו הקצר, והמהמם: מחלל שבת בפהרסיא הייתי, ועיקר פרנסתי היה מן העסק שפעל בשבת דווקא. כשברכני הרבי הקדוש ב"שבת שלום" בפעם הראשונה - חשתי באש מתלקחת בקרבי, השלכתי את הסיגריה, והחלטתי נחושה היתה שלא לעשן עוד בשבת. אולם לוותר על הפרנסה, ולנעול את בית העסק בשבת - לא עלה כלל בדעתי.

בשבוע שלאחר מכן, כשחזיתי בהוד פניו הקדושים וברכני הצדיק שנית ב"שבת שלום", נדמה היה לי כי נשרף אנכי לחלוטין, ועוד מעט קט ואהפך ללפיד אש...!

היהודי היה לבעל תשובה אמיתי, ואחר כך לחסיד שנקשר בכל נימי נשמתו אל רבינו הקדוש מהוסיאטין. ובכך היה מסיים אבא זצ"ל את סיפורו שהיה נר לרגלו - הא לכם ילדיי פרק בקירוב רחוקים.

(שירת חיין, עמ' 147 - תולדות החסיד המפו' רבי משה יהודה לייב מעד ז"ל)

✸

סיפר ידידי ר' מענדיל מערזיל, שבעת שהיה הגה"ק רבן של ישראל מוה"ר ישראל מהוסיאטין זצ"ל בעיר לעמבערג, והוא, המספר, היה עם אביו הגה"ח ר' אברהם יעקב מערזיל (שו"ב דאנטווערפען), ועם זקנו הרה"ח ר' משה מערזיל בתוך הבאים ליתן 'שלום' להרה"ק מהוסיאטין. וכשהלך הרבי לביהמ"ד להתפלל, נתן בידו 'שלום' לכל האורחים כנהוג, וניגש תחילה זקנו ר' משה מערזיל, ונתן לו הרבי שלום, ושאל לו "וואס מאכסטו משה'לי".[מה שלומך ואחר ניגש בנו ר' אברהם יעקב, והגיש ידו ליתן שלום לרבי, אך הרבי החזיר ידו הקדושה והכניסה תחת הבגד העליון, כנגד החזה, והלך להתפלל ולא נתן לו שלום. ונפל פחד על ר' משה ובנו ר' אברהם יעקב, מפני מה לא רצה הרבי ליתן לו שלום, והחל לפשפש במעשיו. ואחר נזכר החסיד ר' אברהם יעקב הנ"ל, שהוא היה מקודם אצל הרופא, וחלץ מנעליו שם, ושכח ליטול ידיו אחר שלבשם שנית, והלך מיד ר' אברהם יעקב להמקוה, וכשחזר הרבי מבית המדרש חזרה לביתו, עמד שוב ר' אברהם יעקב ליתן 'שלום', ונתן לו הרבי 'שלום', ושאל לו: "אברהם יעקב וואס מאכסטו".

(כ"ק אדמו"ר רבי יעקב מפשעווארסק זצ"ל,
מפיהם ומפי כתבם, ח"א, עמ' י"ז)

✸

שמעתי מהרה"צ רבי ישראל הלוי רוזנצווייג זצ"ל שסיפר, שפעם אחת זכה לראות את הרה"ק רבי ישראל מהוסיאטין זי"ע בתפילתו ליד שריד בית מקדשנו, וראהו אז עומד זמן רב על מקומו ללא שום תנועה כל שהיא רק שפתיו נעות וקולו לא ישמע. ברם רבי ישראל רוזנצווייג לא הורגל בדרך זו של עבודת השי"ת, אלא כדרכם של הרה"ק רבי אהרן ראטה זי"ע ועוד, ולכך הוא הופתע קצת מאופן תפילת הרה"ק מהוסיאטין, אף שפשוט ואין צריכים לומר שלא עלה שום הרהור ח"ו בלבו.

כעבור כמה שנים, באחת הפעמים שכ"ק אאזמו"ר מביאלא זי"ע דיבר עמו ביחידות מעניני תפילה ועבודת השי"ת, שח לו ר' ישראל את אשר ראה אז אצל הרה"ק מהוסיאטין.

על אתר השיבו כ"ק אאזמו"ר זי"ע: בכל הדורות היו צדיקים נשגבים שהתפללו בדרך זו. והוסיף וסיפר לו, שפעם אחת בא הרה"ק רבי נטע מחעלם זי"ע אל הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליז'ענסק זי"ע ליום הכיפורים, ועמד כל היום הקדוש בתפילה כאבן דומם מבלי שום נטיית גופו כלל, והרה"ק רבי אלעזר מליז'ענסק זי"ע, שראה זאת שאל את אביו הרבי ר' אלימלך זי"ע על אודות הרה"ק ר' נטע זי"ע ואופן הנהגתו בתפילתו. ועל כך השיבו אביו הרה"ק רבי אלימלך זי"ע כהאי לישנא: כשאברך זה נעמד בתפילה לבורא עולם, מיד תוקפו יראה ופחד חזקה ביותר, עד שכל אבריו בלי יוצא מן הכלל מקבלים שיתוק מוחלט. ע"כ גופא דעובדא, ועל כך הוסיף כ"ק אאזמו"ר זי"ע שע"פ זה יש לפרש את הא דכתיב "סלם מצב ארצה" - וכתרגום יונתן "סולמא קבוע בארעא, ואפילו הכי "ראשו מגיע השמימה" עכתודה"ק.

(כ"ק אאדמו"ר מביאלא שליט"א, עיוני הלכות ח"ג,
עמ' רמ"א, הערה ל', אות ג')

✸

סיפר לי הרה"ח ר' ליפא שוואגער ז"ל שהיה יד ימינו של הרה"ק רבי ישראל מהוסיאטין זי"ע (הוא היה נכד רבי נטע שוואגער שהיה יד ימינו של הרה"ק רבי מרדכי פייוויש מהוסיאטין זי"ע): פעם הוא הבחין שרבו לומד הרבה בספר משנה ברורה, ולא מצא חן בעיני ר' ליפא שהרבי מעיין כ"כ הרבה בספר שלא נתחבר ע"י חסיד. ומכיון שר' ליפא היה סוחר ספרים, והיו תחת ידו ספרים רבים, לכך הביא להרה"ק מהוסיאטין ספר כעין המשנ"ב שנתחבר ע"י תלמיד חכם חסיד, ואמר ר' ליפא לרבי 'גם ספר זה מלוקט מדברי האחרונים על שולחן ערוך (ספר זה שהביא ר' ליפא לרבי, בתחילה נדפס כספר בפני עצמו, ללא דברי המחבר, ובמהדורה שניה נדפס עם לשון המחבר ג"כ) ומחברו היה חסיד'. והסכים הרה"ק מהוסיאטין ואמר לו: שהיות ואין לו מקום בארון לשני הספרים, ע"כ יקח ממנו את המשנ"ב, ואילו הוא, האדמו"ר, ילמד בספר ההוא. לא עברו שבועיים ימים, והרה"ק מהוסיאטין קרא לר' ליפא וצוה אותו שיחזיר לו את המשנה ברורה, באמרו: "איך קאָן נישט זיין אהן די משנה ברורה"[איני יכול לראות בלי המשנה ברורה.

(הגה"ח ר' אליעזר דוד פרידמן שליט"א, מפי ספרים וסופרים, ח"ג, עמ' ע"ב)

(מאוצר "תפארת ישראל" טשורטקוב אנטוורפען)

חוק וסדר

פינה משפטית מאת עו"ד משה פרידל

חלוץ הדמגוגיה

/ אורי הרץ - המרכז נגד חרדופוביה

רק הערה אחת בשולי ההסתה נגד שר הפנים אלי ישי, והדרישה לפטרו מכיוונה של התקשורת המזוהה ומזדהה עם השמאל הקיצוני.

קרה אירוע מקומם שביכולתו להעמיד את כל הדמגוגים והצבועים המכפישים את ישי, באור נכון ובגודל טבעי והוא: הצטרפותו של הרמטכ"ל הכושל והתבוסתן ביותר בתולדות צה"ל: דן חלוץ, למפלגת 'קדימה' בעידודה של הגברת צפורה ליבני!

הנה, מפקד מבצע הגירוש מגוש קטיף, מר דן חלוץ, שעד היום רבים מהמגורשים לא באו על פתרונם, אותו אתאיסט שהתרברב לא פעם נגד קיומו של בורא עולם, הרס את הצבא וניוון אותו במשימות אזרחיות במקום להתמקד באוייב, שיצא למלחמה בקונספציה מוטעית שחיל האוויר הוא הכל יכול. סיכך את הצבא בכישלון בינלאומי מהדהד, מכר תיק מניותיו בשעה ששלח את פיקודיו לשדות הקרב, חיבל בכוח ההרתעה של ישראל, והחמור מכל: 150 חייל נהרגו בלחימה הזו - ללא שתוצאותיה הושגו.

אותו, את חלוץ הם מחבקים, ומשר הפנים הם דורשים להתפטר!

למה? כי הוא לא חרדי ולא ימני, זהו. דין אחד לחלוץ ודין אחר לישי. זו הדוגמא השקופה ביותר כעת למוסר הכפול והצביעות המחפירה של התשקורת ומפלגות הסמאל.

שו"ת חורף

הרב שבתי יגל / הכולל הקהילתי רעננה

אליסה ב' מאשקלון שואלת: בילדותי, בבית הספר הסבירו לנו כי הסיבה להדלקת נרות שבת היא בשל שלום-בית, כדי שלא ילכו בחושך וייתקלו אחד בשני ויבואו לידי מריבה. אך, מאז המצאת החשמל התייתרה הסיבה של הדלקת הנרות בשל שלום-בית, שהרי אור הנרות בטל לעומת נורות החשמל וממילא כבר מזמן אין בעיה של שלום בית?

תשובה: מצאנו ג' טעמים מדוע תיקנו את מצוות הדלקת נרות בערב שבת סמוך לשבת:

א. משום כבוד שבת[א].

ב. משום עונג שבת[ב].

ג. משום שלום בית שלא ייכשלו בעץ ואבן[ג].

ומשום כך גם כיום מצווים אנו לדאוג לכך שתהיה תאורה (של 'אש') בבית והטעמים האלו רלוונטיים בכל תקופה.

ולכן, אין מקום לומר שכיום כאשר יש תאורה של חשמל המצווה לא קיימת, שהרי כשם שבזמנים עברו הייתה תאורה של נרות בכל לילה מימות השבוע, ובערב שבת הדלקת התאורה הייתה הופכת למצווה, כך גם בימינו כאשר יש תאורה של חשמל, מצווים אנו להדליק את התאורה לכבוד השבת ובכך אנו מקיימים את המצווה[ד].

אך, יש מקום לשאול כי אילו באמת היינו מדליקים את נורות החשמל לכבוד שבת אזי היינו מקיימים את המצווה בכך, אבל כאשר נורות החשמל כבר דולקות בבית, וכעת אנו באים להדליק נרות (של שמן וכדומה) לכבוד שבת, יש להסתפק האם אנו מקיימים בכך את המצווה, משום שאכן אור הנרות נבלע באור החשמל בבחינת 'שרגא בטיהרא מאי מהני' (נר בצהריים מה הוא מועיל?) ועוד יש לחשוש שהברכה שאנו מברכים היא ברכה לבטלה, במיוחד לדעת מרן השולחן ערוך[ה] הסובר שאם שתי נשים מדליקות נרות במקום אחד, האישה המדליקה אחרונה לא יכולה לברך, כי לא מקיימים את המצווה כשיש כבר אור דלוק.

ומשום כך יש מקפידים שבזמן שהאישה מדליקה את נרות השבת - נורות החשמל אינן דולקות, ורק לאחר שהאישה הדליקה את נרות השבת, מדליקים[ו] את נורות החשמל ובכך פותרים את החששות הנ"ל.

אמנם ודאי שאין המנהג הפשוט כך, וברוב בתי ישראל מדליקים נרות שבת אף לאחר שתאורת החשמל כבר דולקת מבעוד יום ומברכים את ברכת המצווה, ומצאנו בדברי הפוסקים כמה וכמה סברות ליישב כך, שאין כך חשש ברכה לבטלה, ומקיימים בכך את המצווה של הדלקת הנרות:

א. 'כבוד שבת' מתקיים ע"י הדלקת נרות במקום האכילה אף אם יש אור חשמל מרובה, וכמו שמצינו בסעודות חשובות כגון בסעודת חתן וכלה שמדליקים נרות על השולחן אף שיש אור חשמל[ז].

ב. אפשר לקיים את המצווה בכל תוספת של אור, אף תוספת כל שהיא שאינה מורגשת בחוש[ח].

ג. פעמים שיש הפסקות חשמל, ואז אור הנרות הוא היחיד שנשאר[ט].

ד. מכיוון שהנשים הנשואות מקפידות מאד על מצווה זו, נעשה זה כמנהג חשוב להוסיף נרות אלו לשם מצווה ולברך עליהם, כשם שמברכים על מנהג הדלקת נרות חנוכה בבית הכנסת[י].

א - רש"י במסכת שבת דף כ"ה עמוד ב' ד"ה 'חובה',
ב - רמב"ם פרק ה' מהלכות שבת הלכה א'.
ג - גמרא מסכת שבת דף כ"ג עמוד ב'.
ד - וביתר ביאור: המצווה של הדלקת נרות היא לאו דווקא להדליק נרות, אלא כל תאורה שמוגדרת כ'אש' יכולה לשמש (לפי הרבה פוסקים ובתנאים מסוימים) כ'נרות שבת'

ומכיוון שנורות חשמל הנדלקות ע"י חוט להט מוגדרות כ'אש' אפשר לקיים בהם את מצוות הדלקת הנרות, וההבדל בין היום לעבר, הוא רק באמצעי התאורה, אבל המצווה לעולם קיימת, וכל זה מבלי לדון בעצם השאלה אם 'בטל הטעם בטלה התקנה' או לא.

ה - שו"ע או"ח סימן רס"ג סעיף ח'.

ו - לדעת הרמ"א שאישה מקבלת שבת בהדלקתה, צריך שמישהו אחר מבני הבית ידליק את נורות החשמל, או שהאישה עצמה תדליק את נורות החשמל (לצורך המצווה) קודם שהיא מברכת.

ז - שו"ת דברי יציב חלק או"ח סימן ק"כ.

ח - הגר"א וייס שליט"א בתשובה המופיעה בשיעור לפרשת בהעלותך תש"ע, וזה לדעת הרמ"א שאפשר לברך על תוספת אורה, ועי"ש עוד בסוף התשובה במה שכתב שגם לדעת השו"ע י"ל דהוא דווקא אם כבר יש אור מנרות שבת אחרים אבל אם האור מגיע מנרות שלא הודלקו לשם מצווה, אין זה בכלל 'תוספת אורה' ואפשר לברך על כך גם לדעת השו"ע, וכן כתב בשו"ת תפילה למשה חלק א' סימן ז'.

ט - שו"ת אג"מ או"ח ה' סימן כ', ויש לדון אם טעם זה שייך כיום שהפסקות החשמל אינם מצויות כל כך כמו בעבר.

י - הגרש"ז אוירבעך זצ"ל בשש"כ חלק ב' פרק מ"ג הערה קע"א.

שביבים / שאול שיף

הרי"ץ ממליץ על החזון איש

מי אמר שהייתה קיימת מתיחות בין חסידים לבין "מתנגדים"? קיראו את המכתב דלהלן שנשלח על ידי האדמו"ר הרי"ץ זי"ע, חותנו של האדמו"ר מלובביץ' זי"ע אל הרב אברהם גולדברג, אביו של הרב הגאון הפוסק, ר' זלמן נחמיה גולדברג, בראש חודש אלול תש"ה. באמצעו כותב האדמו"ר כי בעניין השידוך של הבת (של הרב אברהם גולדברג) "נכון שיתיישב עם הרה"ג בעל חזון איש שליט"א..."


RABBI I. SCHNEERSOHN
OF LUBAWITZ
770 EASTERN PARKWAY
BROOKLYN 13, N. Y.
SLocum 6-2919

יוסף יצחק שניאורסאהן
ליובאוויטש

ב"ה ר"ח אלול, תש"ה
ברוקלין

ידידי הרה"ג הנכבד וו"ח א"י"א מוה"ר אברהם שי'
גולדברג

שלום וברכה!

בתעצה על מכתבו, נהניתי לשמוע אשר
בנו מר זלמן נחמי' שי' הצליח ת"ל בלימודו, יחזקו
השי"ת שיהי' בהיא אולם ויקוד בלימוד וביר"ש,
והנני שולח לו מתנה סך חמשה ועשרים שקלים
להשבת בריאות. ובדבר הנכבדות עבור בתם תחי'
נכון שיתיישב עם הרה"ג בעל חזון איש שליט"א
ויעשה כהוראתו ויהי' להצלחה בגשמיות וברוחניות.
יחזק השי"ת את בריאותו ואת בריאות ב"ב
יחיו ויתן לו פרנסה טובה, והנני מברך את כולם
בברכת כתיבה וחתימה טובה בגשמיות וברוחניות.
חזק מהמתנה לבנו שי' הנ"ל הנני שולח
לידידי שי' סך עשרים וחמשה שקלים לצרכיו הפרטיים.

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ותודה לחברי הטוב ר' יענקי יעקובוביץ' ממיסדי "פעמונים".

כבר היה לעולמים

דברים שנכתבו ונאמרו לפני כ-80 שנה עוד טרם שהמושג דתל"ש היה מוכר ברחובות קריה. הכותב הוא לא אחר מאשר רבי קלונימוס קלמיש שפירא מפיאסצ'נה, שספריו היו ללהיט בעולם הישיבות הגבוהות:

"על בנינו ובנותינו קם השטן בדמות מפלגות להרעיל את נפשם ולטמא את גופם במינות ושאר עבירות מזוהמות ומגונות רחמנא ליצלן. ישנם בתים שבשעה שהאב הבא מן המקווה והתפילה מלובש במלבושי שבת בליל שבת, ורוצה להתעורר בלהב קדושת ה' וקדושת השבת בעשיית הקידוש, בנו בשעה זו מעשן פאפיראס[סיגריה רחמנא ליצלן, או קורא ספר מספרי עגבים המטמאים מנפש ועד בשר רחמנא ליצלן, או משיחים הבנים זה עם זה מהטינופות שקראו או ראו בבתי תיאטראות ומי מהם או גם כולם בשעה זו עוזבים את הבית ישראל הטהור והולכים אל התיאטראות לחטוא ולטנף את עצמם ואת כל עם ישראל. והאב הרואה, ליבו מתכווץ ומחשבותיו מדלדלות, וברבות הימים מתרגל מנפילתו ומסתגל בנמיכותו, וככן מלך שבוי זמן רב בין פוחזים, שיכורים וריקים, גם הוא עובד את רוחו הנשגב ואת חכמתו הרוממה ונשאר כאיש נדהם או ככפרי, שיותר מן אכילתו ומסחרו לא יידע מאומה, איש בלא שאיפות ובלא כיסופים נשגבים. ואם לפעמים יזכור את ימין העוברים, שהיה אברך חסיד בן תורה ורוצה להתעודד ולהתעורר, שוב נופל, באומרו: מה אני ומה חיי, ימי החול עם מסחריהם גיהנם הם, וזהו ביתי בית ישראל.

רבי קלונימוס טען שאין הכפירה נחלת אלו שיצאו מעולם הישיבות ומרדו בחינוך התורני. אלא גם בתוך עולם הישיבות קיימות בעיות ואין ערובה לכך שבני הישיבות בעוזבם את הישיבה "לאחר זמן קצר לא יתפקרו ולא יחללו את השבת".

האדמו"ר מקלויזנבורג זצוק"ל על היהודים המשמיצים את ישראל

"...איתא בספר המידות מהרה"ק רבי נחמן מברסלב זי"ע (מערכת אמונה אות מ"ח), כשאומות מחרפים אותנו ביותר זה סימן על משיח. כה אמר אותו צדיק, שאימו הייתה בת בתו של הבעש"ט הק' זי"ע, ואף שאין אנו מבינים את כל דרכיוּנודע כקדוש עליון וקדוש ה', ופוק חזי מה שכתבו עליו כל הצדיקים הקדושים בהסכמתם לליקוטי מהר"ן. וזכורני, שכאשר ראיתי דבר זה בימי ילדותי (הגם שלא נצטוויתי מכ"ק אדוני אבי מו"ר זי"ע ללמוד בספר זה), תמהתי על זאת, וכי מתי לא חירפו וגידפו אומות העולם את ישראל. הרי מיום הייתה יהודה לגוי ואפילו עוד לפני החורבן היו תמיד אומות העולם מקללים ומחרפים את עם בני ישראל. וכבר אמרתי לבאר דברי קודשו בכמה אופנים.

עתה נראה לבאר כוונת דברי קודשו, שכאשר כל האומות יחרפו אותנו ביותר, ואפילו אנשים אשר מזרע ישראל גם המה יצטרפו אליהם לחרף ולקלל ביותר את בני ישראל, אז הוא סימן לביאת המשיח. אותו צדיק ראה ברוח קודשו שיהיו אנשים כאלו שיחפשו רק מה שיוכלו לחרוש עוון ולחשוב ולהמציא מחשבות רעות על בני ישראל, רק רע כל היום, ולומר עליהם כל דבר אסור, עד שכל המרבה לספר בגנותם של ישראל הרי זה משובח חס וחלילה אוי לעיניים שכך רואות

ואוי לאזניים שכך שומעות, ועוד עושים זאת כדרך ושיטה כאילו כך צריך וכך יאה להתנהג. בוודאי שלא זו הדרך ויש למסור נפש למען כבוד ה' שלא ללכת בדרך טועים זו".

"...מכאן תוכחה מגולה לאלו המבקשים ללמד חובה על בני ישראל, אשר לא די שהם נמצאים כבר י"ט מאות שנה בגלות המר הזה, וכבר עמד עלינו איש צר ואוייב והחריב קהילות שלמות מישראל, הרג אלפי אלפים מישראל, אנשים נשים וטף ותינוקות של בית רבן, אך מעט מזעיר נותרו שארית הפליטה, ועדיין אותו יצר הרע מרקד בינינו לקלל ולגדף את ישראל וישורון. הרי אפילו הס"מ בעצמו כבר מתבייש במה שעשה לבני ישראל ואינו יכול לקטרג עלינו יותר, כמאמר הבעש"ט הקדוש זי"ע, ואיך זה שבליבך לא מתעורר רגש של רחמנות על בני ישראל קדושים, ומה לך לדבר סרה על ישראל קדושים אחר שעברו גלות ארוכה כזו והם דוויים וסחופים בין העמים. רואים בחוש שנלקח הדעת והשכל הישר מבני אדם, ולכן אין יודעים את דרך האמת ואי זו הדרך בה ישכון אור.

"כל מי שאחרי הגלות הארוכה הזאת עדיין יודע שהוא איש יהודי, ונראה קצת כיהודי, מתפלל קצת כפי יכולתו, אוכל מה שהוא חושב שהוא כשר ושומר שבת כפי הבנתו והשגתו, גם הוא בכלל ישראל יכונה וגם הוא יבורך בתוך כלל ישראל. האם צריכים לצדיקים ומליצי יושר כהרב הקדוש מברדיצ'ב זי"ע שיאמרו שכבר די והותר סבלנו בגלות המר הזה ושאין צריכים עוד שנית חורבן והשחתת עולם..."

הראי"ה קוק כפסיכולוג

זה עתה סיימתי לקרוא בנשימה אחת את הכרך השני בסדרת ספרי עמדו"ת על הנושא: וחי אחיך עמך (היחס לאנשים בעלי צרכים ייחודיים ושילובם בחברה). המכללה האקדמית לחינוך "אורות ישראל" בנשיאותו של הרב פרופ' נריה גוטל הי"ו, "הרימה" בימה מחקרית יוקרתית הראויה לכל שבח. הנושאים העולים על במה זו והאישים המלבנים אותם הם מן המיטב ויש לציונות הדתית במה להתפאר. אין ספק כי הנושאים בענייני חברה חייבים לעמוד במרכז העיסוק של ההנהגות הרוחניות שלה - לא פחות מאשר הסוגיות המדיניות-בטחוניות.

ספרי עמדו"ת הם כינוס של דברים שעלו על הבימה המחקרית ואני מרשה לעצמי להביא בפני הקוראים סיפורון מרתק מתוך מאמרו (הרצאתו) של ד"ר ברוך כהנא, שעניינו: "חשיבה חסידית על מחלות נפש".

ד"ר כהנא מספר על "מקרה" שטיפל בו הראי"ה קוק זצוק"ל (וראה שבחי הראי"ה). יהודי לונדוני חשב עצמו למשיח, ושום טיפול לא הצליח להוציא מלבו את הוודאות הזאת. לבסוף הובא "המשיח" אל הרב קוק. הרב אמר לו כך: דע לך שזה נכון שאתה - במידה מסויימת - משיח, שהרי בכל יהודי יש ניצוץ של משיח, לזה ניצוץ קטן יותר ולזה ניצוץ גדול יותר. ואצלך זה במידה גדולה. אבל התועלת שבדבר היא רק אם אין מדברים על זה. ואילו כשמדברים על כך אפשר להפסיד זאת חס ושלום...

המאמר מעניין ביותר והשאלה היא אם ניתן למדע (ד' בצירי) את הגישה החסידית למחלות נפש וליישמה טיפולית, לפחות בציבור הדתי. אני מכיר כמה פסיכולוגים שאימצו אחת משיטותיו של רבי נחמן מברסלב זי"ע בטיפול במטופליהם ובהצלחה רבה.

בסוד שיח
כשם שפרצופיהם שונים
כך דעותיהם שונות

נשמח לקבל תגובות
והערות מהקוראים
בדוא"ל: besod@013net.net

עיצוב ועריכה גרפית:
גיל ויין
עיצוב גרפי
טל. 052-7723288
אימייל. gilwein26@012.net.il